

Adroddiad i'r	Cabinet
Dyddiad y cyfarfod	26 Gorffennaf 2022
Aelod / Swyddog Arweiniol	Cynghorydd Gwyneth Ellis, Aelod Arweiniol Cyllid, Perfformiad ac Asedau Strategol / Steve Gadd, Pennaeth Cyllid ac Eiddo
Awdur yr adroddiad	Steve Gadd, Pennaeth Cyllid ac Eiddo
Teitl	Adroddiad Cyllid (Mehefin 2022/23)

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn rhoi manylion cyllideb refeniw ac arbedion y cyngor fel y cytunwyd ar gyfer 2022/23. Mae'r adroddiad hefyd yn rhoi diweddariad cryno o'r Cynllun Cyfalaf yn ogystal â'r Cyfrif Refeniw Tai a'r Cynllun Cyfalaf Tai.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Pwrpas yr adroddiad yw rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am sefyllfa ariannol bresennol y Cyngor, a chadarnhau'r cyllidebau gwasanaeth y cytunwyd arnynt ar gyfer 2022/23.

3. Beth yw'r Argymhellion?

3.1 Bod yr Aelodau'n nodi'r cyllidebau a bennwyd ar gyfer 2022/23 a'r cynnydd ar y strategaeth y cytunwyd arni.

4. Manylion yr adroddiad

Mae'r adroddiad yn rhoi crynodeb o gyllideb refeniw'r Cyngor ar gyfer 2022/23 yn Atodiad 1. Cyllideb refeniw net y Cyngor yw £233.696miliwn (£216.818m yn 21/22). Mae'r sefyllfa ar gyllidebau gwasanaeth a chorfforaethol yn orwariant a ragwelwyd o £1.936m (£1.109m

o orwariant y mis diwethaf). Amlinellir y naratif o amgylch y risgiau a'r rhagdybiaethau presennol sy'n sail i'r asesiad hwn yn Adran 6 ac Atodiad 2.

Roedd cyllideb 2022/23 yn gofyn am ddod o hyd i a chytuno ar arbedion gwasanaeth ac arbedion effeithlonwydd o £0.754 miliwn fel y nodir isod:

- Mae Ffioedd a Thaliadau wedi bod yn destun chwyddiant yn unol â'r polisi Ffioedd a Thaliadau a gytunwyd (£0.120 miliwn).
- Mae arbedion effeithlonwydd gweithredol (£0.634m) wedi eu nodi yn bennaf gan wasanaethau drwy gydol y flwyddyn ac o fewn cyfrifoldeb a ddirprwywyd i Benaethiaid Gwasanaeth mewn ymgynghoriad ag Aelodau Arweiniol.
- Ni ofynnwyd am unrhyw arbedion gan y Gwasanaethau Cymorth Cymunedol nac Ysgolion.

Tybir bod yr arbedion a ffioedd gweithredol a chynnydd mewn ffioedd wedi eu cyflawni.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae rheoli cyllidebau refeniw a chyfalaf y Cyngor yn effeithiol a chyflawni'r strategaeth gyllidebol yn sylfaen i waith ym mhob maes, gan gynnwys blaenoriaethau corfforaethol.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Manylir ar naratifau gwasanaethau arwyddocaol sy'n egluro amrywiadau a risgiau yn Atodiad 2, ond dylid nodi'r canlynol hefyd:

6.1 Effaith y Coronafeirws a Chwyddiant – Mae'r strategaeth o weithio mewn partneriaeth gyda Llywodraeth Cymru wedi helpu i sicrhau dros £15 miliwn o gymorth ariannol uniongyrchol y llynedd. Rydym yn parhau i hawlio ar gyfer taliadau Hunanynysu a chwyddo Tâl Salwch Statudol, ynghyd â thaliadau uniongyrchol Prydau Ysgol am Ddim. Cytunwyd ar arian wrth gefn o £1.9miliwn fel rhan o'r gyllideb ar gyfer 22/23 i ariannu unrhyw effaith parhaus o'r pandemig na ellir ei hawlio gan Lywodraeth Cymru eleni, ac i gydnabod y cynnydd mewn chwyddiant adeg gosod y gyllideb. Yn ôl dangosyddion cynnar er bod y risg oherwydd covid wedi lleihau'n sylweddol, mae'r risg chwyddiant wedi

cynyddu yn bennaf oherwydd y rhyfel yn Wcrain. Bydd y sefyllfa yn cael ei monitro'n ofalus dros y misoedd nesaf.

6.2 Cyllidebau Corfforaethol – Er y rhagwelir ar hyn o bryd y byddwn yn mantoli'r gyllideb, mae'n anodd mesur y risgiau canlynol gan ei bod yn gynnar yn y flwyddyn:

- Setliadau tâl ar gyfer 2022/23
- Galw am arian wrth gefn sy'n ymwneud â phwysau ynni a chwyddiant arall (gweler 6.1)

Bydd y rhain yn cael eu monitro'n agos dros y misoedd nesaf.

6.3 Addysg a Gwasanaethau Plant – Y rhagdybiaeth alldro presennol yw gorwariant o £1.938miliwn (£1.088 miliwn yn flaenorol). Er y derbyniwyd pwysau ychwanegol o £750k fel rhan o'r gyllideb y cytunwyd arni ar gyfer 2022/23 mae hwn yn parhau'n faes sy'n achosi pryder. Mae'r mwyafrif o'r pwysau (£1.542miliwn) yn ymwneud â lleoliadau maethu preswyl ac annibynnol newydd, naill ai wedi dechrau'n gynt yn y flwyddyn ariannol hon neu a ragwelir fydd yn parhau'n hirach na'r hyn a ragwelwyd yn flaenorol. Mae'r cynnydd y mis hwn yn adlewyrchu 2 leoliad preswyl ychwanegol a 15 lleoliad maethu annibynnol ychwanegol. Mae'r gorwariant a ragwelir yn tybio y byddwn yn derbyn £0.880miliwn o gyllid gan Lywodraeth Cymru eleni, fodd bynnag, nid yw £0.300miliwn o hwn wedi'i gadarnhau eto.

6.4 Gwasanaeth Cefnogaeth Gymunedol – Er bod pwysau ychwanegol o £3.127 miliwn wedi'i gynnwys yn y gyllideb ar gyfer 2022/23, mae'r maes gwasanaeth hwn yn parhau i beri risg. Mae digartrefedd yn arbennig yn wynebu pwysau sylweddol. Er hynny, rydym ar hyn o bryd yn gobeithio y byddwn yn gallu cadw'r pwysau hwn o fewn y gyllideb a gynyddwyd. Fel yr amlygwyd yn yr Adroddiad Alldro Terfynol, mae arian gwasanaeth wrth gefn o £2.440miliwn ar gael i helpu i ariannu unrhyw bwysau yn ystod y flwyddyn.

6.5 Ysgolion – Roedd y gyllideb a gytunwyd gan y Cyngor ar gyfer 2022/23 yn cynnwys cyfanswm buddsoddiad ychwanegol net o ychydig dros £4.4 miliwn yng nghyllidebau dirprwyedig ysgolion (heb gynnwys cynnydd i grantiau gan Lywodraeth Cymru). Yr amcanestyniad diweddaraf o falansau ysgol i'w gario ymlaen i 2023/24 yw balans credyd net o £7.285 miliwn, gostyngiad o £5.163 miliwn yn y balansau wedi'u dwyn ymlaen i 2022/23 o £12.448 miliwn. Mae'r symudiad fel y disgwylir ac yn amlygu yn yr Adroddiad Alldro Terfynol ers y llynedd yn ymwneud yn bennaf â derbyn cyllid untro ac arbedion

untro gan fod ysgolion wedi bod ar gau am ran helaeth o'r flwyddyn ac, yn benodol, derbyniwyd nifer o grantiau mawr ddiwedd mis Mawrth. Rhagwelir yn awr y bydd y grantiau'n cael eu gwario yn y flwyddyn ariannol hon ar ddal i fyny a'r rhaglen adferiad ar ôl Covid yn yr ysgolion. Mae yna danwariant bach o £108k ar gyllidebau ysgol heb eu dirprwyo.

6.6 Y Cyfrif Refeniw Tai (CRT) Mae'r sefyllfa refeniw ddiweddaraf yn tybio y bydd gostyngiad o £322 mil mewn balansau, sydd £318mil yn fwy na'r £4mil pan gymeradwywyd y gyllideb. Mae'r symudiad yn ymwneud â gostyngiad mewn incwm rhent a amcangyfrifir. Felly rhagwelir y bydd balansau'r CRT yn £1.734 miliwn ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'r Gyllideb Gyfalaf o £29.9 miliwn yn cael ei rhannu'n bennaf rhwng gwelliannau arfaethedig i'r stoc dai bresennol (£17 miliwn) a chaffaeliadau a datblygiadau tai newydd (£13 miliwn).

6.7 - Rheoli'r Trysorlys - Ar ddiwedd mis Mehefin, roedd cyfanswm benthyciadau'r Cyngor yn £230.372 miliwn ar gyfradd gyfartalog o 3.83%. Roedd y balansau buddsoddi yn £17.75 miliwn ar gyfradd gyfartalog o 0.73%.

6.8 Mae crynodeb o **Gynllun Cyfalaf** y cyngor ynghlwm fel Atodiad 3. Mae'r cynllun cyfalaf a gymeradwywyd yn £62.64miliwn gyda gwariant hyd yma yn £3.99miliwn. Mae Atodiad 4 yn cynnwys diweddariad ar y prif brosiectau sydd wedi'u cynnwys yn y Cynllun Cyfalaf cyffredinol. Cafodd arian wrth gefn y Cynllun Cyfalaf ei gynyddu £1.676miliwn i £2.176miliwn (i fyny o'r £0.500miliwn a gytunwyd ym mis Chwefror) oherwydd dygwyl ymlaen yr elfen heb ei neilltuo o'r grant cyfalaf a dderbyniwyd gan Lywodraeth Cymru ym mis Mawrth. Mae arian wrth gefn y Cynllun Cyfalaf wedi'i ostwng y mis hwn i £1.014miliwn, £1.2miliwn a ddyrannwyd i'r Prosiect Gwastraff (fel y manylwyd yn Atodiad 4). Bydd y lefel wrth gefn yn helpu i liniaru'r risg i'r rhaglen gyffredinol o effaith chwyddiant ar gostau cyfalaf.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?

Cafodd Asesiadau o'r Effaith ar Les ar gyfer y cynnydd yn Nhreth y Cyngor eu cyflwyno i'r Cyngor ar 25 Ionawr.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

Yn ogystal â'r adroddiadau rheolaidd i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol, cafodd proses y gyllideb ei hystyried gan y Tîm Arwain Strategol, cyfarfodydd Briffio'r Cabinet, Arweinwyr Grŵp a chyfarfodydd Briffio'r Cyngor. Mae'r Fforwm Cyllidebau Ysgolion wedi'i gynnwys yn y cynigion drwy'r flwyddyn. Ymgynghorwyd ag Undebau Llafur drwy'r Cydbwyllgor Ymgynghorol Lleol. Mae pandemig Covid-19 wedi parhau i effeithio ar y lefel o ymgynghori ac ymgysylltu gyda'r cyhoedd. Ond er hynny mae cynlluniau ar waith i ymgysylltu'n gynnar gyda'r holl fudd-ddeiliaid yn ystod proses gyllidebol 2023/24.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Rydym yn croesawu'r ffaith ein bod yn dechrau'r flwyddyn ariannol hon mewn sefyllfa llawer gwell nag yr oeddem yn ei ofni diolch i'r gefnogaeth Covid parhaus gan Lywodraeth Cymru a'r setliad yn y gyllideb gwell nag y rhagwelwyd ar gyfer 22/23. Fel mewn blynyddoedd blaenorol, mae'r monitro buan yn dangos pwysau mewn Gwasanaethau Plant. Buddsoddwyd yn sylweddol yn y meysydd hyn dros y blynyddoedd diwethaf a disgwylir y bydd yr angen yn parhau. Mae pwysau cychwynnol eisoes wedi eu cynnwys yn y Cynllun Ariannol Tymor Canolig a bydd y rhain yn cael eu hadolygu, tra bydd angen adolygu'r pwysau ar gyfer Gwasanaethau Plant yn y misoedd i ddod. Ni fydd yr arian wrth gefn a gynhelir yn gorfforaethol yn cael ei ryddhau mor fuan â hyn yn y flwyddyn ariannol ond mae'n edrych yn ddigon ar gyfer y pwysau ar y gwasanaeth.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae'n parhau i fod yn gyfnod heriol yn ariannol ac mae ansicrwydd mewn perthynas ag effaith barhaus cynnydd mewn chwyddiant, Brexit a strategaeth ariannol Llywodraeth y DU wrth ymdrin â'r effaith ariannol hirdymor ar gyllid cyhoeddus o'r ymateb i Covid a'r argyfwng costau byw. Er bod y rhagolygon ariannol yn ansicr, mae ein sefyllfa ariannol yn iach ac mae proses gyllideb 3/5 mlynedd gadarn wedi cael ei chymeradwyo'n ddiweddar gan y Tîm Arwain Strategol, y Tîm Gweithredol Corfforaethol, y Cabinet ac mae'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio wedi craffu arni.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

Mae'n ofynnol i awdurdodau lleol wneud trefniadau i weinyddu eu materion ariannol yn briodol o dan Adran 151 Deddf Llywodraeth Leol 1972.